Poštnina je plačana v gotovini. Posamezna številka stane 1·25 Din.

Naročnina: Za tuzemstvo z dostavo mesečno Din 5, četrtletno Din 15, polletno Din 30, celoletno Din 60; za inozemstvo Din 60 in poštnina posebej. — Oglasi po ceniku.

SOCIALIST

Izhaja vsak petek popoldne. Nefrankirana in nepodpisana pisma se ne sprejemajo. Sedež uredništva in uprave Ljubljana, Vidovdanska cesta štev. 2, pritličje.

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Štev. 33. V Ljubljani, dne 31. julija 1925. III. Leto

Herman Vendel:

Jugoslovanski državni problem.

Za Radičem ni stal jak svojih ciljev svest razred, zato pa preko tri petine vseh hrvatskih volilcev.

A ravno zato je bil njegov republikanizem fraza, njegova kmečka država prazna domišljija, njegov hrvatski romanticizem otročarija in vsa njegova delavnost brez vsake vsebine.

Kdor zna gledati v bistvo stvari, je uvidel že davno, da sta mogoča iz te demonstrativne politike jakih besed le dva izhoda: **revolucija ali kapitulacija.** Kmečki prorok ni imel moči za revolucijo, a tudi kapitulacija mu ni bila ljuba. Lansko leto je pobegnil v inozemstvo in odložil izbiro med obema skrajnostima. Najprej se je grel pri angleškem ognjišču in hvalil na sto glasov ustavnost »republike z monarhičnim vrhom«. Potem se je zaletel po svoji navadi iz ene skrajnosti v drugo, pojavil se je nekega dne v Moskvi in se je začel bratiti s sovjeti. V tem času je bila zamenjana v Beogradu vlada manjšine, obstoječa iz radikalov in samostojnih demokratov po kraljevi želji z vlado Davidovićevo, ki je skušala ublažiti s pomočjo slovenskih klerikalcev in muslimanov velika notranja nasprotja. To se je moglo doseči le s pomočjo sodelovanja hrvatske seljačke stranke. Radić se je povrnil iz inozemstva in je bil proti vsakemu pričakovanju pripravljen dati štiri ministre v vlado, ali po svoji navadi je na zborovanjih nadaljeval s svojo revolucionarno romantiko in je s tem pripomogel, da so nasprotniki politike izmirjenja omajali kraljevo zaupanje v Davidovićev kabinet.

Ko je naščuvala po razpustu skupščine Pašić Pribičevićeva vlada vse svoje službene in neslužbene strahovalne pse na opozicijo, ko je zaprla vodstvo Radičeve stranke in njega samega obtožila veleizdaje, je izgledalo, da je postal jez med njimi popolnoma nepremostljiv. Ker je na volitvah z dne 8. februarja opozicijski blok izgubil vsega skupaj 8 mest in je stala vladna večina na zelo slabih nogah, so nameravali radikali in samostojni demokrati to na način popraviti, da bi postopali proti radičevcem po zakonu proti komunistom in da bi njihove mandate razveljavili. Ali v trenotku, ko je bil prečitan v skupščini tozadeven predlog verifikacijskega odbora, se je vzdignil 27. marca Pavle Radić, nečak kmečkega tribuna in je dal v imenu seljačke stranke izjavo, da sežiga ona vse, čemur se je dosedaj klanjala in da se klanja onemu, kar je metala dosedaj na grmado: odrekla se vseh vezi z inozemstvom, meče v koš republikanska načela, priznava vidovdansko ustavo in pokleka pred dinastijo Karagjorgjevićev.

V politični zgodovini je nezaslišano, da bi se odrekla velika stranka na tak način vsega svojega bistva in vse svoje prošlosti. Ta dogodek, ki je dal preko noči celemu državnemu problemu Jugoslavije drugo sliko, je izzval na vseh straneh zaprepaščenje. Razveljavljeni so bili samo mandati zaprtih voditeljev, z ostalimi pa se je začel pogajati Pašić o vstopu v vlado.

Kak preokret s pristankom Radićevim!

Pristaši politike železne pesti izza Pašića in Pribičevića se varajo, ako mislijo, da je spravil seljačko stranko samo korobač v njihovi roki na razumno pot. Ni bil Radić sedaj prvič v zaporu in po plečah njegovih sodelavcev so padale batine že prej, — a niso menjali takoj dlake! Velike izpremembe sedaj niso izzvali osebni, temveč važni politični razlogi. Radičev voz je obtičal radi njegove politike praznih fraz in gest, za katerimi ni bilo moči, popolnoma v blatu. Njegova abstinenčna politika ga je napravila že smešnega. S potom v Moskvo je skušal izvleči ta voz iz blata v enem pravcu, v pravcu revolucije. Sedaj pa ni bilo drugega izhoda, kakor odločiti se za drugo pot, za pot kapitulacije.

Po tej poti je šla seljačka stranka že prejšnje leto, pod Davidovićevo vlado, ko je priznala edinstveno, monarhično državo. To je bil prvi korak in on je bil naravno težak. Ali ko je stopila pod silo razmer že enkrat na praktično pot, je metala seljačka stranka eno iluzijo za drugo stran. Po volitvah je vstopila z demokrati, klerikalci in muslimani v blok narodnega sporazuma in seljačke demokracije, kojega skromni program je bil daleč od Radičevih fantazij. A s svojo izjavo z dne 27. marca je zapisal Radić samo piko na že napisan i.

Tako se uveljavlja zgodovinska nujnost jugoslovanskega ujedinjenja. Ti politični dogodki so samo izraz stvarnih dejstev, ki so prešle »zgodovinske meje« in ki navajajo od l. 1918. gospodarsko življenje Jugoslavije v pravcu edinstva. Združenje jugoslovanskih plemen je spravilo znatno naprej gospodarski razvoj. Bila je dana potreba kapitalizranja in industrializiranja. Na Hrvatskem ni bilo po popisu iz leta 1910. več nego 100 tovarn z nad 50 delavci, a l. 1924. jih je bilo petkrat toliko. Število vporabljanih konjskih sil je bilo trikrat večje, število akcijskih družb 10 krat večje, vloženi kapital 100 krat večji in tudi v ostalih pokrajinah je zaznamovati hitri napredek.

Tako so se zbližali in postali enaki interesi celega kapitalističnega razreda in posameznih skupin, ki so se razprostirali prej samo po posameznih pokrajinah. Gospodarsko se izraža to v tem, da obvarjajo velike banke, ki so bile prej samo srbske, hrvatske ali slovenske svoje filijalke po celi državi. Tako se je uglajalo polagoma nasprotovanje med Zagrebom in Beogradom. Na drugi strani so se začeli približavati tudi Srbi, po slabih skušnjah, ki so jih imeli na angleških in francoskih denarnih tržiščih, zopet dunajskemu in peštanskemu kapitalu in so uvideli veliko vrednost zvez z jadranskim morjem.

Končno je storila svoje gospodarska kriza, ki traja že eno leto, ki teži enako vse pokrajine in ki je vse naučila, da je rešitev samo v skupnih naporih. Počasno ali stalno izboljšavanje prometa združuje vedno tesneje v interesno zajednico razdvojene kraje, budi zavest o jugoslovanski državni zajednici in ji vliva železa v kri. A ta zavest o edinstvu se je mogla roditi samo iz antiteze posebne srbske, hrvatske in slovenske plemenske zavesti.

Naravno, država še ni na kraju, temveč ob početku tega razvoja. Morda še pridejo poskusi, da se gre v stran in nazaj. Toda, če polaga kdo od kontrarevolucionarcev in imperialistov v Pešti, na Dunaju, v Rimu ali Moskvi še svoje nade na srbsko-hrvatski spor in na razpad jugoslovanske države, ta naj zapre takoj svoj obrat.

Pot ne vodi k razbitju, temveč k izpopolnitvi jugoslovanskega edinstva s pristopom Bolgarov k trem ostalim plemenom istega naroda.

Iz politike.

(Prvi dnevi nove vlade. — Zadoščenje. — Pričakovanja.)

Prvi dnevi nove RR vlade so za nami in vsi vidimo, da ni nova vlada prinesla nobene vidne izpremembe, vsaj na boljše ne. Tega tudi ne smemo pričakovati, kajti Radičevci niso v stanu bistveno vplivati na kurz notranje politike v državi, ki ga bodo vodili slej ko prej radikali, v ostalem pa jih od radikalov tudi ničesar več ne loči.

Nekaj stvari pa moramo vendar beležiti, ker so zanimive in ne bodo ostale brez posledic:

Debata o vladni deklaraciji je v parlamentu končana. V to debato so poslale vse stranke svoje prve može. Govorniki vladnih strank so podčrtavali važnost sporazuma med radikali in Radičevci za naše politično življenje, pri čemur je znani zagovornik naših klerikalcev radikal Ljuba Jovanovič izrekel svojo željo, da bi uravnali naši klerikalci svojo politiko tako, da bi mogli stopiti čimpreje v vlado. Pomemben je bil govor voditelja bivšega opozicionalnega bloka Lj. Davidovića, ki je podčrtal važnost sporazuma dveh največjih strank v državi in napovedal, da bo njegova (demokratska) stranka čakala, če bo ta sporazum tudi v stanu izpolniti vanj stavljene nade in da bo po tem dejstvu uravnala svoje korake napram novi vladi.

Govornik klerikalcev Sušnik je udarjal na samoslovensko strujo in zahteval revizijo ustave, odklonil sporazum RR, ker pri njem niso udeleženi Slovenci, govornik srbskih zemljeradnikov je izjavil svoje zaupanje Radičevcem kot zastopnikom seljaštva, odklonil pa izreči svoje zaupanje radikalom; Pribičevič je seveda na celi črti odklonil vlado RR, češ, da jo smatra za pogrešeno in nemoralno strankarsko kupčijo.

Pucelj, ki je iz sam. kmeta postal Radičevec ter vstopil v Radičev klub, je seveda pel čast in slavo novi vladi.

Zanimivo je bilo glasovanje o zaupnici vladi. Večina (RR) je seveda izglasovala vladi zaupnico, toda opozicija ni nastopila enotno. Dočim so predlagali demokrati in muslimani skupno svojo rezolucijo za prehod na dnevni red, so klerikalci predložili svojo rezolucijo, iz česar sledi, da tudi te tri stranke tkzv. ožjega opozicionalnega bloka niso več edine. Demokrati in muslimani so se odmaknili od svoje prejšnje zahteve po reviziji ustave, na njej vstrajajo razun par hrvaških zajedničarjev samo še klerikalci.

Koncem koncev je debata o vladni deklaraciji razkrila še eno laž meščanskih strank, njihovo republikanstvo. Že doslej smo imeli v parlamentu samo monarhistične stranke, izjemo so delali samo Radičevci in ž njimi združena hrvaška gospoda iz hrvaške zajednice, ki je sicer bila svojčas monarhistična, ki pa je 29. nov. l. l. — za ceno kandidatur na Radičevskih listah — našla naenkrat svoje republikansko prepričanje. Da so Radičevci vrgli svojo mirotvorno, čovječansko republiko v kot, to že vemo. Ali v teku debate o vladni deklaraciji je tudi dr. Trumbić v imenu hrvaške zajednice izjavil, da je za nje vprašanje vladavine izven diskusije, to se pravi, da se priznavajo tudi ti hrvaški konservativci k monarhiji.

V celem parlamentu ni niti enega republikanca več...

*

Za vse delavstvo, ki je v pretečenih težkih letih ostalo neomajano na stališču razrednega boja in za našo SSJ, ki je socialistično ideologijo čuvala vsa povojna leta v morju demagogičnih fraz raznih Radičevščin, klerikalizma in — komunizma, je prinesel politični razvoj zadnjih tednov sijajno zadoščenje. In slabi strankarji bi bili, če tega ne bi prav odločno povdarili.

Kaj so nam vse očitali: da smo zatajili republiko, ker se nismo hoteli družiti z Radičevskimi republikanci, da smo centralisti, ker smo pripovedovali, da je državnopravno frazarjenje meščanskih strank le boj za vladna korita; da smo izdajalci proletarijata, ker se nismo navduševali za kmečko-delavske vlade in za hrvaško ter slovensko »manjšinsko« vprašanje; da smo zagovorniki reakcije, ker smo trdili, da je vse rohnenje Radičevcev, klerikalcev in ostale opozicije napram raznim PP-vladam le demagogija...

Velik del delavstva se je — žal — tudi dal zbegati od takih in sličnih obrekovanj ter laži in to v neizmerno škodo celega delavskega razreda. Zločinsko demagogična agitacija raznih meščanskih strank je zlomila politično moč delavstva, po katerem padajo danes težki udarci mlade jugoslovanske buržuazije. Toda delavstvo, ki sedaj jasno vidi demagogijo meščanskih vladnih in opozicionalnih strank, bo zopet našlo svojo staro moč in bo zjedinjeno šlo v boj proti sklenjenemu meščanskemu razredu.

*

Na tem mestu smo imeli že parkrat priliko povdariti, da je eden glavnih razlogov žalostnih notranjepolitičnih razmer v državi dejstvo, da se udejstvujejo v državi meščanske stranke s programi in delokrogom iz predvojnega časa. Manjkajo meščanske stranke, ki bi bile svoje programe prikrojile političnim, gospodarskim in socialnim prilikam v državi in ki bi se uveljavljale s pogledom na celotno državno življenje.

Dočim je socialistično delavstvo že pred 4 leti to spoznalo in ustanovilo vsedržavno SSJ, meščanski politiki do tega spoznanja še niso prišli.

Sedaj pa se obeta tudi v tem pogledu sprememba. V prihodnjih mesecih bomo doživeli veliko pregrupacijo med meščanskimi strankami v državi, stranke se bodo razdvajale in stapljale v nove: prerano bi seveda bilo delati že danes kake tozadevne kombinacije, toda gotovo

je, da do tega pride. Sporazum med RR je odstranil zadnjo veliko oviro za ta razvoj in dogodki bodo šli svojo naravno pot. In prav je tako! Razredni boj delavstva v državi je mogoč samo, če je tudi meščanski razred organiziran v velikih državnih strankah, ki odgovarjajo političnim in gospodarskim zahtevam kapitalistične dobe.

Stališče socialistov v slučaju oboroženega konflikta med zapadom in Rusijo.

V članku **»Vojna Evrope proti Rusiji«**, ki smo ga objavili v zadnji štev. »Socialista« smo obravnavali možnost oboroženega konflikta med temi državami. Prišli smo do zaključka, da preostajata zapadnim državam samo dve možnosti, če hočejo upostaviti trajen mir v svojih kolonijah: Prva pot je, da dajo kolonijalnim plemenom pravico do samoodločbe. In druga pot je, da poskusijo uničiti Rusijo, ki s svojim vzgledom pobunja kolonijalne narode. Izrekli smo tudi svoj dvom, da bi se kapitalistične države zapada odločile za prvo pot, temveč je gotovo, da se bodo izrekle za drugo, ker se pač svojim profitom ne bodo prostovoljno odrekle.

Kakšna je višina teh dobičkov si zamoremo predstavljati šele, če poznamo silna izkoriščanja kolonijalnih narodov. Zadnjič smo navedli slučaj iz Kitajske, kjer so našteli v enem samem mestu kar 24 tisoč mladoletnih otrok med 8. in 12. letom, ki delajo po **14 do 16 ur** v tamkajšnjih tekstilnih tovarnah.

Še gorostasnejše razmere so v angleški Indiji, katere popisuje v londonskem dnevniku »Daily Heraldu« član legislativnega sveta v Madrasu (Indija) Satyamurti.

On piše:

»Klic po samoupravi v Indiji ne temelji samo na legitimnem nacijonalnem čustvu, marveč se dviga tudi radi tega, ker Velika Britanija ni umela zagotoviti indijskemu ljudstvu prvotne temelje civiliziranega življenja in tako hočejo dobiti Indijci priliko, da store to, kar je Anglija zamudila. Po več nego poldrugostoletnem angleškem gospodstvu zna čitati in pisati samo 10 odstotkov prebivalstva. Povprečni dnevni dohodek Indijcev ne znaša več nego 1 penney (nekaj črez **1 dinar** našega denarja). Večina ljudstva živi zaradi tega na meji smrti vsled lakote in nima nikake odporne sile. Na leto umrje na milijone ljudi za lakoto in kugo. Leta 1917. je zahtevala influenca (španska bolezen) 7 milijonov človeških žrtev. 40 odstotkov novorojencev umrje v prvem letu. Povprečna življenjska doba Indijcev znaša 23 let.«

*

Pri takih in sličnih razmerah pač ni čudno, če si želi ljudstvo po kolonijah temeljite spremembe. Tudi slehernemu socialistu ne more biti težka odločitev komu bo pomagal: izkoriščevalcem ali izkoriščancem?

Vse socialistične stranke na svetu imajo v svojem programu: samoodločbo narodov. Posebno jasno je bilo precizirano to stališče v stokholmski spomenici, ki jo je sestavilo med vojno vodstvo naše takratne JSDS (katero ravnokar priobčujemo v našem listu).

Gre sedaj zato, da naše teoretično stališče o samoodločbi narodov prenesemo v vseh konsekvencah tudi v praktično, dnevno politiko. Pri tem nas pa ne sme niti malo motiti spor o taktičnih vprašanjih med socialističnimi strankami na eni, in med ruskimi boljševiki na drugi strani. V tem vprašanju imamo z njimi nekako enotno stališče, mi ga izvajamo pač po naših, oni pa po svojih metodah.

Ruski boljševiki, izgleda, da se zavedajo vse težine položaja o tem vprašanju. Resolucija, ki je bila sklenjena na proširjenem plenumu III. internacijonale letos pomladi, direktno pozivlje nemške komuniste naj iščejo stikov in sodelovanja z socialno demokratično stranko Nemčije. Ni dvoma, da bodo nemški komunisti ta nalog izvedli, in nemški socialisti se tudi ne bodo branili komunistične podpore pri izvajanju **svojega** programa. Tako se zna dogoditi, da bo v Nemčiji, kjer je divjal med socialisti in komunisti najljutejši boj, nastalo premirje in celo nekako nepogodbeno sodelovanje obeh strank.

Taka situacija bo brez dvoma uplivala na socialistične in komunistične stranke ostalih evropskih držav. Moč in upliv proletariata na politiko evropskih držav se bo s tem ogromno povečal in ni dvoma, da bo tvoril mogočen protiutež vojnoavanturistični politiki evropskega kapitalizma.

Naša stranka bo pa vsekakor imela težje stališče. Nerazvito gospodarstvo v Jugoslaviji je že samo po sebi ogromna zavira upostaviti jak in moderen delavski pokret. Pomanjkanje solidnega delavskega pokreta pa omogočuje tudi težko socialno in politično reakcijo, ki je v stanu privesti državo v najresnejše vojne konflikte, brez da bi bilo ljudstvo vprašano, če je tako prav

Nedvomno je naša država tudi vezana na zapadne države z raznimi vojaškimi pogodbami, katere jo bodo silile v slučaju konflikta v oboroženi spor z Rusijo.

Sicer bi bila taka vojna do skrajnosti nepopularna. Pred vsem je vojna utrujenost pri nas mnogo večja kot kjerkoli drugje. Tudi socialistična in komunistična načela so med ljudstvom toliko razširjena, da bi se moralo z njimi vsekakor računati. V glavnem je pa nacionalna zavest mogočen faktor, ki brezpogojno ne želi vojne z največjo slovansko državo Rusijo, pa če ji tudi slučajno vladajo sovjeti.

Kapitalistom in njihovim hlapcem bi sicer nacijonalna zavest ne onemogočala rezati vratove svojim bratom, samo da se to izplača. To se vidi zlasti iz dejstva, da je naša država prav zvesta zaveznica Romunije, čeprav je ta na najnizkotnejši način ukradla rusko Besarabijo, v kateri počne danes prava zlodejstva, da bi iztrebila iz nje ruski element, ki tvori večino prebivalstva te nesrečne dežele.

Sicer se skriva Romunija za boljševiško »nevarnostjo«, vendar g. Pašić in g. Ninčić nista tako naivna, da bi verjela, da je bilo tistih 100 ruskih deklet, ki so jih romunski častniki pustili poloviti in zapreti v skupno dvorano in nad katere so spustili vojake, ki so imeli nalog jih posiliti in pomoriti, komunistično navdahnjenih!

G. Pašić in g. Ninčić tudi dobro vesta, da tistih 15 tisoč ruskih kmetov, ki jih je pomorila romunska soldateska, niso bili vsi boljševiki, temveč kvečjemu dobri Rusi, ki bi želeli priklopitve Besarabije k njeni matici Rusiji. In končno se tudi ne odpravlja komunistične nevarnosti s tem, če se priveže žive figure, da se uče nad njimi romunski generalštabni častniki streljanja.

Naša stranka ima torej dovolj razlogov, da skrbno premisli celoten položaj in določi čimboljšo taktiko, da se obvaruje to ubogo zemljo pred novim pustošenjem in novim krvoprolitjem.

Vsemu našemu narodu je treba povedati, naj se ne postavi v službo evropske gosposke proti ruskemu narodu, ki ni v tem slučaju zagrešil nič drugega, kakor, da je v svoji silni širokogrudnosti dal svobodno voljo vsem tistim narodom, ki jih je preje tlačila pest carjeve gospode.

Lovro Klemenčič išče resnice ali Bernot pere zamorca.

Gospod Lovro Klemenčič je bil pred vojno jugoslovanski nacionalist. Danes bi rekli, da je bil Orjunaš. Kot tak je iskal resnice najpreje v krogih, ki so blizu gospodu Pašiču. Resnica pa je bila, da je gospod Pašič prezrl, da je Lovro Klemenčič velik mož. Razen tega je prišla vmes še Rusija in velika zmaga komunizma. Tako se je zgodilo, da je prišel gospod Lovro leta 1920 h komunistom. Tu je napravil lepo karijero. Še predno je slovenskega delavca le od daleč videl, je postal že njegov vrhovni general, ki je porezal glave vsem poštenim komunistom.

Leta 1920. so ga izvolili v Macedoniji za poslanca. Takrat je izgledalo, da je gospod Lovro svojo resnico končnoveljavno našel. Svojih volilcev ni sicer niti enkrat videl, imel je pa napram njim takrat vsaj toliko hvaležnosti in obzirnosti, da je razlagal vsakemu, kdor ga je hotel poslušati, da bo prišel ves progres iz Macedonije.

Med tem pa se je zgodilo, da je prišla obznana in da bi moral gospod Lovro z dejanjem pokazati, da v svojo novo resnico vsaj veruje. Klemenčič pa se je previdno izmuznil in kmalu je začel izdajati svoje prve »Delavske Novice«.

Delavstvo iz komunističnega tabora mu je takrat še zaupalo. On mu je to zaupanje s tem poplačal, da je privlekel v redakcijo »Delavskih Novic« gospoda Emila Štefanoviča, čeprav je moral kot učen mož vedeti, kdo je ta Štefanovič. Štefanovič je izdal namreč istočasno knjigo, v kateri popisuje, kako je pred njim na Dunaju dr. Lampe prisegal in kako je kuriral komunistične študente s poticami.

A gospod Lovro je vedel, kako težko je, če se išče resnica. Zato sta jadrala z gospodom Emilom skupaj v nove volitve. — Zgodovina ne pove natanko, ali sta se sprla že pred volitvami ali šele po volitvah, — gotovo pa je, da so obležali takrat vsi kandidatje na bojni poljani, v kolikor niso že v začetnih praskah podlegli in šli med radikale, kjer je po njihovem mnenju resnica bujnejše cvetela.

Po volitvah so napravili gospodu Lovru revolucijo. Gospod Lovro

Hrastniški pralni prašek se peni, čisti in razkužuje.

I. P.:

Pred tridesetimi leti.

(Konec.)

Rodilo se je, po medsebojnem sporazumu, toda ne v Radič-Pašičevem smislu, Strokovno društvo mizarjev in sorodnih strok na Kranjskem v Ljubljani. Dolgotrajne predpriprave so se približale svojemu koncu in čas je prišel za aktivno delo. Do malega vsi ljubljanski mizarij so se zavedali važnosti in potrebe strokovne organizacije in prijavili so se kot člani. V gostilni pri Črnetu v Gradišču je vsaki večer in posebno v nedeljah izgledalo, kakor v čebeljnaku. Klici po sklicanju občnega zbora so postajali vedno gostejši, vodilne sodruge pa je mučila skrb, da se ta važni akt čim slovesnejše izvrši. Tudi Nace je imel tem povodom svoje skrbi posebne vrste. Da je bil v rednem stiku z odgovornimi faktorji mizarskega gibanja, je samo ob sebi umevno, vedno pripravljen iznenaditi širšo javnost s kakim presenečenjem. Tako tudi tedaj. Po njegovi inicijativi seveda, se je med šestimi očmi sklenilo, da ima kovinarska organizacija poskrbeti za nameravani občni zbor poročevalca in Nace je prevzel nalogo to izvesti. Absolutni molk pa je bil predpogoj. Nace je namreč znal že takrat računati po svoje.

V petek, pred nedeljo, ki je bila določena za občni zbor, smo imeli kovinarji, v svojem društvenem lokalu v I. nadstropju hiše štev. 10 v Gosposki ulici odborovo sejo. Nace, kot predsednik naše organizacije je bil izredno molčeč in resen. Seja je bila kratka, predsednikove oči pa so vedno motrile mene. Po formalnem zaključku mi je Nace dal z kazalcem desne roke znamenje, da mu sledim. Poslušen njegovi avtoriteti sem to brez ugovora storil. Med potjo je dolgo molčal in videlo se je, da ga neka skrb muči. Končno se mu je vendar jezik razvozlal in razodel mi je, da je, po njegovi prevdarnosti edini pravi poročevalec za mizarski občni zbor njegov osebni tajnik in frekventant retoriškega semestra računske fakultete. Da nisem pri tem razodetju padel na hrbet je uganka, ki jo danes še nisem rešil. Okrog srca pa mi je postalo lažje, ko je segel Nace v notranji žep svoje suknje in mi pokazal debel zavoj natisnjenega in popisanega papirja, ki je vseboval, po njegovem zatrdilu, vse težkoče in sladkosti angleških Trades Unions, s priporočilom, da jih nemudoma vestno prečitam in povodom mizarskega občnega zbora v nedeljo izčrpno eksploatiram. Takrat sem začel Naceta v dno svoje duše sovražiti — toda pokoril sem se njegovemu diktatu. Mislim, da so mi ravno takrat osiveli prvi nekoč črni lasje. Dve noči sem žrtvoval trudapolnemu delu in kakor nekoč na realki, sem se nagulil vso mi vzročeno statistiko, ki mi še danes brenči po stari glavi.

Prišla je nedelja. Rano zjutraj sem se oblekel in iskat sem šel Naceta, mojo edino oporo v težki duševni depresiji, v kateri sem se nahajal. Toda Naceta ni bilo nikjer, navidezno ga je zemlja požrla. Osma ura je že odbila, občni zbor pa je bil naznanjen ob 9. uri. Kaj početi. Disciplina čez vse in odšel sem obupnih korakov proti Gradišču k Črnetu.

Zborovalne »dvorane« so bile nabito polne in tudi v veži se je vse trlo ljubljanskih mizarjev. Ker ni bilo branjevke iz Tržaške ceste v obližju, meni pa pogum nikakor ni hotel vzrasti, sem skromno prosil Černetovo mamo pomoči, ki mi jo je radevolje, v podobi četrtlitra vina nudila. Točno ob 9. uri se je pojavil na zborovališču velik gospod, ki je imel takratno Avstrijo pred nasilniki očistiti. Bil je mogočni gospod magistratni komisar Podgoršek, ki se je tem povodom prvič ponižal, osebno nadzorovati nevarne elemente. Potem ko se mu je s. Petrovič in Zupan predstavil, je vprašal kdo bo poročal. Pred odgovorom sem že zatrepetal, kajti z policijo že takrat nisem rad občeval, kar sem se seveda pozneje moral privaditi in tudi Naceta ni bilo nikjer videti. Oj zlo!

Mogočni Podgoršek, desna roka župana, je neusmiljeno zasadil svoje žive oči v mene, me nekaj trenotkov motril in potem vprašal, kdo, kaj in od kod sem. Vse moje podatke si je vestno zapisal in s tem sem prišel prvič v črno knjigo nevarnih elementov, kjer menda še danes strašim, kajti svobodna Jugoslavija, je tudi to dedščino pokojne Avstrije, skrbno prevzela.

Po primernem nagovoru s. Petrovčiča in ob grobni tišini zbranih množic se je občni zbor otvoril in po končanih formalitetah mi je bila podeljena beseda k drugi točki dnevnega reda. Vstal sem in govoril, govoril in govoril. Ko sem končal, je vihar odobravanja pozdravil konec mojega govora, ker so bili poslušalci menda veseli, da sem končal. Kaj sem govoril ne vem, istotako ne koliko časa, kajti bilo mi je kakor prvič na Rožniku, ko je Podgorška nadomeščal Nace. Spominjam se le, da je poldan že odzvonilo, ko sem stopil čez prag za mene zgodovinske hiše in sem srečal v Zvezdi Naceta, ki se mi je porogljivo smejal. Še danes imam njegov tedanji satanski izraz v spominu. Čez nekaj dni so mi mizarji pravili, da je bilo dobro, če res pa najbolje vedo tisti, ki so poslušali.

je padel s konja in ko je ležal na tleh, ga je obšla milost božja in postal je iz Savla pravi Pavel. Klemenčiča je obsenčila resnica. Ta resnica pa se takrat še ni imenovala program in pravilnik. A mesto, da bi spoznal, da je vseh resnic največja resnica ta, da mora iti po teh izkušnjah človek v vrste tistih, ki so v to resnico že od nekdaj verovali, je poskušal delavstvo z novimi »Delavskimi Novicami« še enkrat begati. Delavstvo pa ga je odklonilo. Gospod Lovro je obsedel na tleh. Zdaj je postal zadrugar. Pridno se je muhal okrog zadružnika Antona Kristana in še leta 1923 in 1924 nam je pripovedoval, da je nova resnica zadružnik Anton Kristan. Ne vemo, kaj je povzročilo, da danes gospod Lovro ni več za njega, govori pa se, da sta se sprla pri vprašanjih visoke zadružne finance. Klemenčič je hotel snovati baje zadruge brez članov in denarja. Gospod Lovro se je med tem bogato oženil in je zdaj majhen fabrikant. Svoje tovarne sicer še ni socializiral, zato pa je sprejel Bernotov program in pravilnik. Sedaj išče pri Napreju resnice. In kako jo revež išče! Mesto, da bi pridno poslušal, kaj pravijo Martin Umek in drugi modri možje, ki znajo celega Bernota na pamet, si izgovori pravico, da sme pisati v »Naprej« s polnim podpisom, več ko sam Bernot.

Iz njegovega pisanja se izpreobrnitev sicer vidi: ker Klemenčič nima več macedonskega mandata, ne razlaga več, da bo prišel ves progres iz Macedonije, temveč piše o svojih bivših prijateljih grdo in nespoštljivo. V teh člankih pljuje kot pravi politik na vso svojo preteklost, ne samo na komunistično, temveč tudi na orjunaško. Pri tem pa se ta skromni šolar vedno podpisuje. Ali ne zato, da opozori vse vernike na to, da pravzaprav ni šolar, ampak učitelj in general, — četudi na drugi strani vse zvezde skromno odklanja. Kje ste še videli spokornika in šolarja, ki bi opozarjal s podpisom na svojo revščino.

*

To je slika moža, ki mislimo, da nam nima pravice brati levitov in ovirati našega dela za združitev delavstva.

Bernot skuša tega zamorca prati s tem, da se zaganja v s. Svetka, kateremu ne sega ta zamorec niti do pet.

Nizko je padel gospod Bernot.

A za vse to ne gre: So slučaji, da se spreminjajo Savli v Pavle.

Pri Bogu ni nič nemogočega. Morda se enkrat zgodi, da bosta tudi gospoda Bernot in Klemenčič uvidela, da je razbijalno delo, ki ga danes vršita, rabeljsko delo, ki kapitalistom in tovarnarjem koristi, delavstvu pa neizmerno škoduje. Takrat bomo Bernotu brez nadaljnega stisnili roko. Ko bo odstranjen še ta zadnji kamen spodtike, bo učil Bernot esperanto, pridigal proti alkoholu, na smrt obsojenega grešnika obglavljal in učil ljudi seštevati. (Za vse to ima posebne sposobnosti. S. Svetka je naučil tako dobro seštevati in pisati, da danes na vseh poljih samega Bernota prekaša). Tudi o volku na Mrzlici bo smel še nadalje predavati.

Tako bomo ravnali zato, ker nismo nehvaležni. Le v vprašanja strokovnih organizacij se ne bo smel vtikati, ker so to preveč resne stvari in niso cirkus, v katerem bi smeli zmešani profesorji ljudi zabavati.

Z gospodom Lovrom bomo pa čisto po starem pravilu ravnali, ki ga bomo v tem posebno hudem slučaju še posebno poostrili: Desetkrat ga bomo obrnili narobe in ga dvignili s petami v zrak, — šele potem ga bomo sprejeli za šolarja.

Popolno poklerikaljenje Maribora.

Duhovnik Jerovšek je vedel zakaj je snoval takozvani »nacionalni« blok za občinske volitve. On ni imel strahu pred Nemci, ampak ambicija vlade na mestnem magistratu ga je gnala v zvezo s takozvanimi svobodomiselnimi (kdo se ne smeje?) demokrati, ki bijejo leto in dan črnilov boj v — »Jutru« proti klerikalni nevarnosti.

In stavimo glavo, da bi duhovni oče bili s pomočjo liberalcev postali ne le blokov oče, ampak pravi občinski oče, ako bi bil dr. Gregor Smola tudi v tem oziru spremenil obč. volilni red, da ne bi bili duhovniki izključeni od županske časti, kar ne bi našemu gospodu J. delalo nobenih ovir, ker se itak ne bavi s svojim poklicem. V tem slučaju bi mandarin Leskovar gotovo skozi prste gledal, zlasti ker še ni bila trava zrasla čez svinjske in druge afere, ki jih je rodila Leskovarjeva nespretnost oziroma nesposobnost. Da ima danes mesto Maribor, ki ima svojo zgodovino, morda prvič po 682 letih od kar je mesto, klerikalca za župana in poleg še takega, ki se je kot vladni komisar in kot pravni zastopnik prav slabo obnesel — vsaj za mestno gospodarstvo — se ima Maribor v prvi vrsti zahvaliti špekulaciji dr. Žerjava, ki je s svojo volilno geometrijo postavil klerikalca na mariborski županski stolec in pomagal, da so klerosi večinoma po vseh slovenskih mestih prišli do vpliva, ki jim sicer ne pripada. Toda kakor smo v uvodu že rekli, klerosi so dobro vedeli zakaj gredo v blok. Kakor hitro se je g. Leskovar vsedel na županski stolček in ko mu je gosp. liberalni minister n. r. dr. Kukovec potisnil žezlo v roke, je začel svoj pravi program izvajati oziroma nadaljevati, kjer je kot vladni komisar l. 1920. nehal t. j. s poklerikaljenjem mestne občine. Naivni demokrati so to sicer opazili, toda ker je podpisan »burgfrieden« in so se gospodje demokrati zavezali jezik za zobmi držati, sicer bo hudič vzel blok. Toda, do danes so morali blagoslavljati, kar bi najraje proklinjali kot Radič. Jerovšek in Leskovar sta že davno naše demokrate preiskusila in vesta dobro, da od te strani ni najmanjše nevarnosti, zlasti še ker imata na špagici cicibambule, ki so klerikalcem bolj zanesljivi, kot njihovi lastni pristaši, kar se je zlasti eklatantno pokazalo [illegible] seji dne 14. julija pri glasovanju o podpori invalidom, kjer so si hoteli klerikalni doktorji z narodnimi socialci razdeliti okrog **50.000 Din** za klerikalno-cicibambulska društva, a invalidom pa vreči borih 300 Din! To so preprečili socialisti s pomočjo nekaterih priprostih mož iz klerikalnih vrst, ki so prvič špekulante na dilco postavili. Nad glavo dr. Leskovarjevo so se delj časa zbirali temni oblaki in nekateri demokrati so že rotili socialiste, češ: kako vendar morete vse to mirno gledati, kar klerikalci uganjajo, zakaj ste tako mirni itd. Seveda so dobili demokratarji odgovor, da je v prvi vrsti njihova prokleta dolžnost, da nastopijo proti klerikalnemu zlorabljanju mestne občine, a ne, da je še podpirajo. Socialisti pa bodo svojo taktiko že tako uravnali, da bo prav. Bog ne plačuje vsake sobote in tokrat je pač dobil absolutist Leskovar svoje plačilo v torek. To je namreč amerikanski sistem.

(Dalje prih.)

Mariborske vesti.

Preteklo soboto se je vršil na vrtu Ljudskega doma javen shod, katerega je sklicala naša stranka, da pojasni njeno stališče napram novi RR-vladi kakor tudi napram novi politični situaciji v naši državi. Shod je bil, vzlic slabemu vremenu, dobro obiskan in je brez ozira na to, da je deževalo, trajal cele dve uri in so vsi navzoči z napetostjo sledili izvajanjem poročevalcev.

Shodu je predsedoval sodr. **Petejan,** poročala sta ss. **Grčar** v slovenskem in **Ošlak** v nemškem jeziku. Prvi je podal obširen in temeljit pregled o Radičevem delovanju od leta 1918. dalje in je pojasnil vzroke njegovega nenadnega preokreta — drugi govornik je do golega razkrinkal Radičevo demagogijo in šarlatanstvo, ki je prispelo do viška. Obsojal je tudi tiste delavce, kateri so temu demagogu šli na limanice in s tem spravili slovenski proletarijat ob vsako politično zastopstvo in vpliv, tako da danes prosijo milosti pri meščanskih poslancih, ako hoče kakšna deputacija pri vladi intervenirati (to velja zlasti za železničarje). Oba govornika sta se pečala tudi z justičnim škandalom, ker se je proces proti radičevcem sistiral, med tem ko je radi enakih in veliko manjših deliktov še veliko oseb zaprtih in za katere se nihče ne zmeni, da bi jih predlagal v pomiloščenje. Izvajanja poročevalcev so bila sprejeta z burnim odobravanjem.

Končno je s. Petejan reasumiral izvajanja poročevalcev iz katerih sledi pred vsem to, da je Radičev preobrat zdrav pojav za delavsko gibanje, ker je upanje, da delavci ne bodo več nasedali raznim demagogom, temveč bodo iskali pomoči in rešitve sami v lastni moči t. j. v razredni strokovni, politični in gospodarski organizaciji; da zahtevamo amnestijo za vse tiste, ki so preganjani in zaprti na podlagi Obznane in zakona o zaščiti države; popolno svobodo zborovanja, združevanja in tiska ter neodvisnost sodišč; zahteva se odprava davka na zaslužek in uvedbo progresivnega davka na dohodke.

Shod bi se bil zaključil v najlepšem redu, da se ni javil k besedi neki klerikalni železničar, kateri je začel kritizirati, da se je na shodu govorilo samo o politiki, namesto o strokovnih zadevah. Ker je tako nerodno čvekaril, so mu delavci in zlasti delavke začeli ugovarjati in je v splošnem hrupu moral nehati. Da se mu ne bi zgodilo kaj hujšega, so ga člani naše UDR obkolili in mirno spravili iz dvorišča. Klerikalcem bi priporočali, da naj na naše shode pošiljajo, če že hočejo, resnejše ljudi s katerimi bo mogoče debatirati ne pa take reveže, ki sami ne vedo kaj hočejo povedati.

Omeniti je še, da se bodo enaki shodi vršili po vseh važnejših delavskih centrih našega okrožja, ker smatramo, da so taki shodi nujno potrebni, da se našemu delavstvu pojasni nastali položaj, ter da se razkrinka Radičevo demagogijo, ka-

LISTEK.

Stockholmska spomenica.

Istrija šteje na obrežju stara, prej rimska, potem benečanska kolonijska mesta, brez narodnega ozadja, nakazana na promet z rimsko Italijo kot vojaški in pozneje z Venecijo kot adrijanski trgovski emporij, katera so vsled priklopitve Venecije na Italijo postala brez opore. Ostajajo le raztreseni italijanski medseboj brezzvezni, mestni jezikovni otoki, kateri morajo priti do naravnega razvoja le v družbi s slovensko-hrvatskim ozadjem, ali pa se mora vzdržavati njih umetni razvoj kot nacionalna kolonizacijska oporišča Italije ob Adriji. **V tem slučaju pa preprijemajo istrska italijanska mesta kakor palci kolesa v sklenjeno jugoslovansko geografično, etnografično, gospodarsko in prometno enoto.**

Trst je bil rimska vojaška kolonija brez druzega pomena. V srednjem veku je bil popolnoma odvisen od svojega slovansko-nemškega ozadja, po prebivalstvu ga je presegal Koper in tudi druga istrska mesta. V lastnem gospodarskem interesu se je Trst l. 1382 odtegnil izkoriščanju po Benetkah s prostovoljno priklopitvijo na Avstrijo. Še za časa Karla VI. v letu 1735. je štelo mesto na sebi le 3865 italijanskih prebivalcev, poleg 3385 Slovencev pod mestno upravo in okolico. Vsled posebne skrbi Karlovih naslednikov pa je Trst kot edino avstrijsko adrijansko mesto hitro vzrasel. Glavno deblo podjetnega njegovega prebivalstva tvorili so grški, albanski in srbski trgovci še do srede XIX. stoletja. Številni priimki med premožnejšimi sloji tržaškega prebivalstva o tem še danes spričujejo (primerjaj izvrstno razpravo Angelo Vivante »L'irredentismo adriatico« l. 1910). **Šele po odločitvi Milana in Benetk in vsled nepojmljive notranje Avstrijske politike se je Trst uprav vzgojil za italijansko irredenstitično mesto.** Avstrija je med 1815 do 1870 le malo storila za procvit Trsta in je nasprotno vodila svojo prometno in trgovsko politiko celo do l. 1878. na korist Benetk. A šele l. 1890. kaže se resno stremljenje v prilog Trsta in šele l. 1907. prišel je Trst do druge svoje železniške zveze z Alpskimi deželami, a tudi ta železnica očitno pod vplivom polne gospodarske odvisnosti od nemške države, bolj kot konkurenčna pot proti Benetkam radi odvajanja južno-nemške trgovine na Trst, nego kot zveza na sebi z Notranjo Avstrijo, zveza, po kateri se je stremelo s karavansko železnico zaman desetletja. Za izbruha vojne z Italijo stanovalo je v Trstu 40.000 laških regnicilov t. j. pod Italijo spadajoči državljani, in l. 1912. poskusil je tržaški namestnik zaman doseči od centralne vlade, da bi se javna uradna mesta ne oddajala po večinoma na korist italijanskih pripadnikov, zapostavljaje domače prebivalstvo. S trenutkom, ko je Avstrija jela resno pospeševati Trst kot trgovski emporij, prišlo je slovensko prebivalstvo kljub naraščajočem prisiljevanju italijanskih državljanov do razvoja in uradna statistika od l. 1910 že našteva 59.313 Jugoslovenov proti 118.959 Italijanom in 11.846 Nemcev, ter je doseglo pri zadnjih državnozborskih volitvah l. 1911. dobro tretjino vseh oddanih glasov. **Trst potemtakem, po geografskem in gospodarskem položaju ne spada k Italiji, ampak teži le del prebivalstva, največ intelektualci iz zgodovinskih spominov in kulturnega stremljenja k Italiji.** Geografično Trst ob obronkih Krasa ob Adriji spada kot avstrijski emporij k Ponudavsko-Balkanski državi, a tudi etnografično tvori le mešan jezikovni otok, od vseh strani obdan od Slovanov, kateri po modernem gospodarskem razvoju vrivajočim se Slovencem ne bo mogel odolevati dolgo.

Merodajni za etnografični značaj dežele niso mestni jezikovni otoki, marveč kompaktno prebivalstvo plane dežele. De Morgan pravi docela prav: »Les colonies del villes importantes ne semblent donc pas devoir entre en ligne de compte dans la création d'une nationalité, si elles ne sont accompagnees des celonies rurales et si l'élément n'est réellement préponderant dans la région. Il convient donc de n'accorder á la nation qui se reconstitue qud territoires dans lesqueles elle se trouve en majorité et de tenir compte plus pariculiérement de la population rurale. En agir autrement serait commettre des criantes injustices, exposer l'avvenir du nouvel État á des troubles et á des revoltes. Donner satisfaction aux revendication historiques serait contraire á la justice.« (Kolonije važnih mest zdi se ne štejejo pri vstvarjanju narodnosti, ako niso združene z kmečkimi kolonijami in če njih življ ni dejanski pretežen v pokrajini. Gre toraj priznati narodu, ki se ustanavlja, le ono ozemlje, v katerem se nahajajo (narodnost) v večini in upoštevati pri tem posebno kmečko prebivalsvo. Postopati drugače bi vedlo do kričečih krivic, bi razpostavili novo državo zmešnjavam in ustajam. Udajati se historičnim zopetnim pridobitvam bilo bi nasprotno pravici).

(Dalje prih.)

tera je ravno v našem okrožju delavskem socialističnem pokretu največ škodovala.

Strokovno gibanje se pri nas, sicer počasi ali lepo razvija. Na eni strani se opaža živahnejše gibanje med železničarji, kateri zelo pridno zborujejo in debatirajo o svojem gospodarskem in socialnem položaju, na drugi strani pa vidimo, da so čevljarski pomočniki zopet dvignili svojo strokovno organizacijo. Tudi med usnjarji se gibanje lepo razvija in je upati, da bo ta organizacija v najkrajšem času za življenje sposobna. Razveseljivo je tudi dejstvo, da so tuk. mlinarji zopet pričeli pristopati v svojo strokovno organizacijo, kar je dokaz, da je tuk. delavstvo pričelo se zavedati, da brez organizacije ni uspeha.

Kulturno gibanje se vkljub vsem težkočam povoljno razvija. K dosedanjim pevskim in tamburaškim zborom ter telovadnim jednotam so sedaj tudi železničarji ustanovili **svojo godbo,** katera bo res delavska in katero bo tukajšnje delavstvo z navdušenjem sprejelo in po svojih močeh podpiralo.

Pri tem razveseljivem razvoju našega gibanja opazujemo, da so naši društveni prostori pretesni in nezadostni. Razmišlja se, kako to pomanjkanje odpraviti, zlasti se razmišlja, kako bomo čimprej prišli do svoje lastne dvorane, katera je neobhodno potrebna. Izdelujejo se razni načrti, stavijo se razni predlogi — ali mnenje večine je to, da se ta problem mora rešiti samo dogovorno z našimi zadružnimi organizacijami, pred vsem pa s **Konzumnim društvom za Slovenijo.** Da se pa to čimprej reši je dolžnost vsakega zavednega delavca, da postane član konzumnega društva, da tam kupuje vse svoje potrebščine in da tam vlaga vse svoje prihranke. Ako napravimo vsi svojo dolžnost, bo konzumno društvo čimprej v stanu, ugoditi naši želji in potrebi.

Delavski okrožni izlet, ki se bo vršil 15. avgusta t. l. obeta, da bo res impozanten in prava manifestacija socialistične moči v moriborskem okrožju. Vsi naši pristaši in somišljeniki bodo in morajo biti ta dan v Mariboru, da pokažemo koliko nas je razredno zavednih delavcev in delavk. Poskrbljeno bo za zabavo, razvedrilo in izobrazbo.

Tedenske vesti.

Pred veliko stavko na Angleškem. Angleški rudarji so sklenili stopiti 1. avgusta v stavko, če podjetniki ne umaknejo svoje zahteve po 10% znižanju rudarskih plač. Rudarji so se obrnili tudi na železničarje s prošnjo naj se izjavijo, kaj bodo storili, če bodo skušali angleški podjetniki uvažati premog iz drugih držav. — Železničarji so odgovorili, da ne bodo transportirali niti enega vagona tujega premoga. Če bodo pa oblasti jih v to silile, bodo pa tudi oni proglasili generalno stavko. Če pride do stavke bo to vsekakor gigantska borba, od katere je marsikaj odvisno. O poteku bomo poročali.

Curzonova politična oporoka. Iz Londona poročajo, da so našli med zapuščino lorda Curzona njegovo politično oporoko, ki jo je napisal že pred leti, na smrtni postelji pa jo je popravil in izpopolnil. Kljub temu, da oporoka ni namenjena za javnost, se je izvedelo, da vsebuje Curzonove opazke glede njegovih odnošajev do Lloyd Georgea za časa pariških mirovnih pogajanj.

Nova fašistovska zlodejstva. Fašistovske čete so v četrtek 23. t. m. izvršile v Parmi napad na tiskarno in uredniške prostore demokratskega lista »Piccolo di Parma«. Tu so demolirale vse, kar jim je prišlo pod roke. Pohištvo so zažgali. Fašisti so uničili tudi odvetniško pisarno bivšega ministra Michelija in pisarno inženjerja Albertellija, bivšega socialističnega poslanca.

Nenavaden odlok v Italiji. Poseben odlok italijanskega notranjega ministrstva ugotavlja, da imajo obširna poročila časopisov o posilstvih, skrumbah in kršitvi javne morale za posledico znatno povečanje teh deliktov in priporoča zato policijskim oblastvom, naj takih dogodkov ne dajejo več časopisju na razpolago.

Kongres visokošolske omladine. Mednarodni kongres visokošolske omladine se vrši letos dne 4. avgustaa v Ženevi. Na dnevnem redu kongresa je zlasti debata o socialnih prilikah dijaštva in s tem v zvezi problem gradnje dijaških domov v poedinih državah. V kolikor smo informirani, bo zastopana na kongresu tudi beograjska univerza, ki pošlje v Ženevo dva delegata.

Anglež o Poljski. Zastopnik velike založniške firme v Londonu in sotrudnik številnih londonskih časopisov Dudley Heathcote, se je mudil v zadnjem času na daljšem študijskem potovanju na Poljskem. V privatnem razgovoru z varšavskimi novinarji je Dudley izjavil: »Poljska me je navdušila, kajti mi Angleži smo imeli doslej le malo stikov s Poljaki. Odslej bomo često posečali vašo državo, ki je sicer lepa, a brez dvoma najdražja država v Evropi«.

*

Bernotovska demokracija. Hrastniška krajevna organizacija SSJ je — kakor smo že poročali, imela občni zbor, na katerem je članstvo **soglasno** sklenilo, da se pridruži v sestav naše stranke. Nekateri poedinci, ki se boje javne diskuzije o bernotovskih grehih in traparijah, je proti tem občnem zboru agitiralo naj se ga člani ne udeleže. Nekateri poedinci so res izostali, čeravno je bil občni zbor pravilno sklican. Sedaj pa razglašajo ti poedinci-razbijači, da bodo imeli svoj občni zbor in sicer 2. avgusta. — Iz tega postopanja se lahko vidi koliko zahrbtnosti je razširila med delavstvo bernotovska vzgoja. Mesto, da pridejo na občni zbor in skušajo tam pridobiti večino članstva za nadaljni obstoj pri »Naprejevi« skupini, se pa strahopetno skrijejo in sedaj pa sklicujejo svoj konventikel na katerem bodo lahko lagali in obrekovali naše sodruge, ker jih ne bo poleg, da bi jim lahko pogledali iz oči v oči. Taka je morala teh ljudi, zato pa ni čudno, če je že skoro vse članstvo zapustilo ta smrdeči kup gnoja, kateremu se pravi — Brnotova stranka.

Imenovanje delavskih zastopnikov v Bratovsko skladnico. Pod tem naslovom prinaša »Jutro« naslednjo vest: Zaradi negativnega uspeha skupščine Bratovske skladnice dne 12. t. m., na kateri naj bi se izvršile volitve v posamezne skladnične zastope, se je Rudarsko glavarstvo v Ljubljani poslužilo pravice zadnjega odstavka čl. 34. novega pravilnika in je imenovalo z odlokom 23. t. m. št. 2031 s sporazumne liste z dne 15. februarja t. l., pripravljene za krajevno skupščino, v krajevni upravni odbor: a) kot člane: Vinka Grabnarja, delavca na zapadnem okrožju, Alojza Finca, Rudolfa Persoglija, Antona Župančiča III., kopače na zap. okr., Franca Hauptmana in Franca Jagra, kopača na vzh. okr.; b) kot namestnike: Franca Kudarja, kopača vzh. okr., Antona Lubija, kopača zap. okr., Gašparja Omerzo, kopača vzh. okr., Franca Peuzla, kovača istotam, Franca Tržana, kopača in Matevža Flereta, tesarja oba na zap. okr.; v krajevni nadzorstveni odbor: a) kot člana: Alojzija Vrbnika, kopača na Dobrni (Agneza) in Fr. Potočnika, ključavničarja v strojnem obratu; b) kot namestnika: Joža Glažarja, delavca na separaciji in Jurija Hrastelja, kopača zap. okr.; za delegate glavne skupščine: Andreja Potokarja, Rudolfa Komlanca, Ivana Brinika, Joža Flisa, vsi kopači zap. okr., Franca Špilerja in Franca Štendlerja, kopača vzh. okr. in Mihaela Vatzaka, kopača na Dobrni. — K temu imenovanju bomo še spregovorili.

»Svoboda« Ljubljana. Podružnica delavske kulturne organizacije »Svoboda« v Ljubljani pozivlja vse svoje članstvo, da se udeleži **članskega zborovanja,** ki se vrši **v soboto, dne 8. avgusta** ob pol osmih zvečer v običajnih prostorih **Narodne kavarne.** Želimo pa, da tudi vsi tisti, kateri mislijo, da ni potrebno — tudi pridejo, da bodo vzgled tistim, ki jim pravimo — mlačneži ali desinteresenti delavskega socialističnega pokreta. — Sodrugi! V zavednosti je moč proletarijata! Zaveden boš pa takrat, ko se boš socialističnih kulturnih prireditev udeleževal in širil idejo kulturnega dela.

Odbor »Svobode« Ljubljana.

Iz stranke.

VEN Z AMNESTIJO ZA POLITIČNE ZLOČINCE!

Okrožni odbor Socialistične stranke Jugoslavije v Mariboru je na svoji seji, dne 19. julija 1925 sklenil prirediti v mariborskem okrožju sledeče **ljudske shode:**

SOBOTA, DNE 25. JULIJA:

Maribor, »Ljudski dom«, ob 7. uri zvečer.

NEDELJA, DNE 26. JULIJA:

Pobrežje (lokal in čas na lepakih), **Studenci** (lokal in čas na lepakih).

NEDELJA, DNE 2. AVGUSTA:

Ptuj, Ruše, Tezno, Karčevina, Breg pri Ptuju, Marenberg, Muta.

NEDELJA, DNE 9. AVGUSTA:

Selnica ob Dr., Sv. Miklavž, Sp. Poljskava, Poljčane, Račje, Murska Sobota, Ljutomer, Ribnica na Poh. Vuzenica.

OD 9. AVGUSTA NAPREJ:

Radvanje, Nova vas, Limbuš, Pekre, Sv. Lovrenc na Poh.

Krajevne organizacije in zaupniki naj nam nemudoma javijo uro in lokal, kjer se bo vršilo zborovanje (Maribor, poštni predal 22).

Okrožni odbor.

Vsem krajevnim organizacijam SSJ v mariborskem okrožju! Okrožni odbor SSJ je na svoji seji, dne 19. julija sklenil izrecno pozvati vse kraj. organizacije SSJ mariborskega okrožja, da se polnoštevilno udeleže delavskega okrožnega zleta v Mariboru, dne 14. in 15. avgusta.

Okrožni odbor.

Prireditve.

OKROŽNI DELAVSKI ZLET V MARIBORU

delavskih pevskih društev, delavskih telovadnih enot »Svobode«, Udruženja delavskih rediteljev, vseh političnih in strokovnih organizacij.

Petek, dne 14. avgusta:

1. Ob 8. uri zvečer slavnostna akademija v Götzovi dvorani. Sodelujejo vsa mariborska in druga delavska pevska društva. Telovadci. Alegorija.

Sobota, 15. avgusta:

2. Od 8.—9. ure zbiranje organizacij pred »Ljudskim domom«.
3. Ob 9. uri sprevod od »Ljudskega doma« na glavni kolodvor po došle goste.
4. Ob tričetrt na 10. uro sprevod izpred glav. kolodvora na Glavni trg. Pevska društva pojejo. Nagovor. Sprevod do »Ljudskega doma«. Razhod.
5. Od 14. do pol 15. ure zbirališče pred »Ljudskim domom«.
6. Ob pol 3. uri sprevod v »Križev dvor«.
7. Ob 3. uri telovadni nastop Delavskih telovadnih enot »Svoboda«.
8. Veselica.

Nedelja, dne 16. avgusta:

9. Ob 8. uri zborovanje delavskih pevskih društev za ustanovitev »Zveze delavskih pevskih društev«.

Vstopnina. K akademiji 10, 8, 5 in 3 Din, k telovadnemu nastopu in veselici 5 Din. Zunanji gostje dobe doposlane izkaznice za polovično vožnjo à 10 Din in so s to izkaznico prosti vsake druge vstopnine. (Izkaznice se naroče: Maribor, poštni predal 22.)

Zastave in napisne table z označbo organizacije, kraja itd. naj vsaka organizacija prinese s seboj.

ZAHVALA.

Podpisani se najtopleje zahvaljujem vsem sodrugom in sodružicam ter vsem ostalim, ki so se udeležili pogreba moje žene, ter jo tako spremili k večnemu počitku. Enako se najiskreneje zahvaljujem tudi pevskemu odseku trboveljske »Svobode«, ki je zapel žalostinke pri odprtem grobu na pokopališču. Najlepša hvala tudi stavbeni, gostilniški in konzumni zadrugi »Delavski dom«, katera mi je naklonila iz podpornega fonda Din 300 podpore ob priliki moje nesreče.

Trbovlje, dne 26. julija 1925.

Žalujoči Tobija Sajevic in ostala rodbina.

Razno.

Ruski zrakoplovi za pobijanje kobilic. V Rusiji obstoja že od leta 1923. delniška družba za zračno plovbo z imenom »Dobrolet«. Družba je organizirala sledeče zračne zvez za potnike: Moskva-Nišnji Novgorod-Kazan, Moskva-Ljeningrad. Omeniti je tudi, da je »Dobrolet« organizirala sistematično pobijanje škodljivih mrčes potom zrakoplovov. Tako uničujejo oddelki zrakoplovov na Kavkazu kobilice potom posebnega, v Rusiji izdelanega strupa. Uspeh te akcije je baje prav dober. V resnici je bilo najdenih na vsak kvadratni meter zemlje, koder je bil natrošen omenjeni stup, po nad 400 poginulih kobilic.

Angleški senator s podporo za brezposelne. Angleški socijalistični senator Dorman je prosil podporo za brezposelne, ki so mu jo tudi dovolili, ker ne dobe ulstrski senatorji nobene plače. Senator dobi torej na teden zase 8, za ženo pa 5 šilingov podpore za brezposelne.

Strugi Volge in Dnjepra. Načrt za napeljavo strug Dnjepra in Volge v Azovsko morje je izgotovljen. Po načrtu se bo izliv Volge zvezal potom pomorskega kanala z Azovskim morjem.. Ta kanal bo odprl pot parnikom za čas, ko Volga naraste, proti mestom Saratov, Samara in Nišnji Novgorod ter proti mestom Astrahan in Baku ter drugim pristaniščem Kaspiškega morja. — Vsled napeljave struge Dnjepra v Azovsko morje se bo parnikom odprla pomorska zveza proti Kijevu in še bolj daleč po reki navzgor. Ta dela bodo velikega pomena za prevozne cene žita in lesa.

Izdajatelj: Oblastni odbor SSJ za Slovenijo.
Odgovorni urednik: France Svetek.
Tisk J. Blasnika nasled. v Ljubljani.

SIEGEL & DRUG
d. z o. z.
tkalnica platnenega in bombažnega blaga
Ljubljana, Dunajska ces. 31
Svitavy (Č. S. R.)
Wien (Nem. Avstr.)